

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2013-cü il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanun layihəsinə Hesab lama Palatasının Rəyi

Rəydə “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2013-cü il büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanun layihəsinin sığortaolunanların orta illik sayı, orta aylıq əmək haqqı məbləği və müvafiq qaydada hesablanmış məcburi dövlət sosial sığorta haqları məbləği, pensiyaçıların orta illik sayı, əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği, inflyasiya səviyyəsi, məcburi dövlət sosial sığorta haqları hesabına müavinətlərin məbləği və s. bu kimi məlumatlara əsaslanıldığı qeyd olunmuş və Rəydə əsas diqqətin Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vəzifə və funksiyalarının həyata keçirilməsi üçün 2013-cü ildə gəlir və xərc istiqamətləri üzrə proqnozlaşdırılmış məbləğlərin əsaslılığı və nəzərdə tutulan tədbirlərin sosial-iqtisadi inkişafın məqsədləri ilə uyğunluğunun araşdırılmasına yönəldildiyi bildirilmişdir.

Qeyd edilmişdir ki, son illərdə əhalinin sosial müdafiəsi ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlər arasında aztəminatlı təbəqənin və yaşlıların həyat səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədini güdən tədbirlər xüsusilə seçilir və bu məqsədlə istifadə olunan vəsaitlərin məbləği ilbəil yüksəlmə meylinə malikdir. 2013-cü il üçün də Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirləri 2012-ci ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə 7,3%, 2011-ci ilin icra göstəricisi ilə müqayisədə isə 21,9% çoxdur. Ötən illərdə olduğu kimi, 2013-cü ildə də Fondun gəlirləri məcburi dövlət sosial sığorta haqları, sair gəlirlər və dövlət büdcəsindən ayrılan transfertlərdən formalaşır və Fondun gəlirlərinin formalaşmasında əhəmiyyətli paya malik olan məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə gəlirlər 2013-cü ildə 2011-ci ilin icra və 2012-ci ilin proqnoz göstəriciləri ilə müqayisədə müvafiq olaraq 26,1% və 10,1% çoxdur.

Rəydə iqtisadiyyatda qeyri-dövlət sektorunun payının böyük olduğu və bu sektor üzrə əmək haqqı səviyyəsinin dövlət sektoru ilə müqayisədə daha yüksək olduğu nəzərə alınaraq mənbə üzrə gəlirlərin artma potensialının mövcud olduğu qeyd edilmiş, habelə Palata tərəfindən Fondun rayon (şəhər) şöələrinin fəaliyyəti ilə bağlı həyata keçirilən nəzarət tədbirlərinin nəticəsi olaraq qeyri-dövlət sektorundan yığım səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə fəaliyyətin gücləndirilməsi zərurətinin olduğu bildirilmişdir. Eyni zamanda, bir sıra hallarda əmək müqavilələrinin bağlanılmamasını, əmək müqavilələrində əmək haqqının əsasən respublika üzrə minimum əmək haqqı səviyyəsində, bəzi hallarda isə müəssisənin fəaliyyət göstərdiyi sektor üzrə orta aylıq əmək haqqı səviyyəsindən dəfələrlə az qeyd edildiyi nəzərə alınaraq Rəydə əmək müqavilələrinin bağlanması və müvafiq hesabatlarda real əmək haqqı səviyyəsinin göstərilməsinə nəzarətlə bağlı Fondun fəaliyyətinin və səlahiyyətlərinin gücləndirilməsi məqsədəuyğun hesab edilmişdir.

Dövlət büdcəsindən transfertin məbləğinin 2013-cü ildə 2011 və 2012-ci ilin

müvafiq icra və proqnoz göstəricilərindən müvafiq olaraq 21,6% və 3,1% çox olması və dövlət büdcəsindən Fonda transfertin 2013-cü ildə cəmi gəlirlərdə xüsusi çəkisinin 40,9% təşkil etməsi, eyni zamanda bu göstəricinin 2011-ci ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə 0,1 faiz bəndi, 2012-ci ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə isə 1,6 faiz bəndi az olması və beləliklə, Fondun gəlirlərinin formalaşmasında transfertin iştirak payının azalması Rəydə dövlət büdcəsindən asılılığın azaldılması və Fondun maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi istiqamətində təqdirəlayiq hal kimi vurğulanmışdır.

Aparılmış təhlillər əsasında qeyd edilmişdir ki, qeyri-büdcə təşkilatları üzrə məcburi dövlət sosial sığorta haqlarında iri dövlət təşkilatlarının xüsusi çəkisinin ilbəlil nisbətən azaldığını nəzərə alaraq, özəl sektordan məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə yığımların və sair gəlirlərin icrası ilə bağlı qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi istiqamətində fəaliyyətin gücləndirilməsi, bundan əlavə Fondun maliyyə stabilliyinin və sosial sığorta sisteminin inkişafının təmin edilməsi məqsədilə Fondun büdcəsinin defisit və ya profisitinin müəyyən edilməsi, dövlət büdcəsindən transfert ayırmalarının xərc istiqamətləri üzrə proqnozlaşdırılması məqsədmüvafiq olardı.

Əmək pensiyalarının ödənilməsi məqsədilə 2013-cü ildə pensiyaların baza hissəsinə yönəldiləcək vəsaitin məbləğinin əmək pensiyaları üçün nəzərdə tutulmuş ümumi məbləğdə xüsusi çəkisinin 2011-ci illə müqayisədə 8,9 faiz bəndi, 2012-ci illə müqayisədə isə 1,7 faiz bəndi az, əmək pensiyalarının sığorta hissəsinə yönəldilən vəsaitin xüsusi çəkisinin isə əksinə, artma meylinə malik olması respublikada əmək pensiyalarının tərkibində sığorta hissəsinin payının yüksəlməsi ilə izah olunmuş və Rəydə bu meyl müsbət hal kimi qiymətləndirilmişdir.

Rəydə Fondun 2013-cü il xərclərinin 97,6%-nin əmək pensiyalarının və müavinətlərin ödənilməsinə, 0,8%-nin pensiya və müavinətlərin əhaliyə çatdırılması, bank əməliyyatlarının aparılması üzrə xidmət haqqı xərclərinin ödənilməsinə, 0,89%-nin DSMF-nin mərkəzi aparatının və onun yerli orqanlarının saxlanması xərclərinə yönəldilməsi qeyd edilmiş və əmək pensiyalarının və müavinətlərin ödənilməsi üzrə ödənişlərin Fondun xərclərinin əsas hissəsini təşkil etməsi funksional fəaliyyətin təmin edilməsi baxımından təqdirəlayiq hal hesab edilmişdir.

Qeyd olunmuşdur ki, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqlarının ödənilməsi xərcləri və “2009-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında sığorta-pensiya sisteminin inkişafına dair Dövlət Proqramı” üzrə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı xərclər 2013-cü ildə 2011-2012-ci illər üçün nəzərdə tutulmuş məbləğlə eyni səviyyədə proqnozlaşdırılmışdır.

Yuxarıda qeyd olunanlar nəzərə alınaraq, Hesablama Palatası Qanun layihəsinin Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində müzakirə olunmasını tövsiyə etmişdir.